

1

การวิ่งมาราธอนในไทย : เครือข่ายทางสังคมและความท้าทายใน ศตวรรษที่ 21

Marathon in Thailand : Social Network and Challenges in 21st Century

ทรงศักดิ์ รักพ่วง

Songsak Rakpuang

การวิ่งมาราธอนในไทย : เครือข่ายทางสังคมและความท้าทายในศตวรรษที่ 21

Marathon in Thailand : Social Network and Challenges in 21st Century

Received: January 7, 2019

Revised: March 18, 2019

Accepted: March 19, 2019

ทรงศักดิ์ รักพ่วง¹
Songsak Rakpuang

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิวัฒนาการของการวิ่งมาราธอนในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ยุค ซึ่งส่งผลให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนโดยภายหลังได้ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนขึ้นอีกทั้งชี้ให้เห็นความสำคัญของผลที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนที่สามารถใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา เกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดอำนาจหรือพลังในการต่อรอง รวมไปถึงก่อให้เกิดกระบวนการผลักดันในเชิงนโยบายที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การวิ่งมาราธอน; เครือข่ายทางสังคม; ผลจากเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน

Abstract

This article is an academic article, contains the objectives of marathon existed in Thailand since 1983 to present, and divided into 3 periods. It firstly started with the assembling of marathon runners and later became more running society and social networking. Moreover, it highlighted the benefits of the following results by utilizing sport as a tool to effectively develop the society which led to the learning process, increasing the chance of problem solving, self-reliance and the power of negotiation. In addition, it included the push process on strategic policy which intensify the social development in each aspect effectively and continuously.

Keywords : Marathon; Social Network; Results from Social Network of Marathon Runners

บทนำ

กีฬาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านสุขภาพ พลานามัย และด้านจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้กีฬาจึงถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชน โดยในประเทศไทยจะอาศัยกระบวนการของกีฬาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้น อาทิ นำกีฬา มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการดำรงชีวิตที่มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น อันเป็นรากฐานที่ดีของสังคม (ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์, 2558) การวิ่ง ถือได้ว่าเป็นกีฬาที่เก่าแก่ซึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ เนื่องจากในอดีตมนุษย์ต้องอาศัยการวิ่งในการอยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นการวิ่งเร็วเพื่อให้พ้นจากสัตว์ร้าย การวิ่งไล่เพื่อจับสัตว์เอาไว้เป็นอาหาร และหากพิจารณาถึงการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย

¹คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 12/106 แพลตคลองจัน แขวงคลองจัน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
โทร : 088-224-9283 E-mail : songsak.rakpuang@gmail.com

จะพบว่า การวิ่งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาในเกือบทุกประเภท ปัจจุบันการวิ่งเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากผู้รักในการออกกำลังกาย เนื่องจากการออกกำลังกายด้วยการวิ่งใช้งบประมาณน้อย สามารถวิ่งเมื่อไรหรือวิ่งที่ไหนก็ได้ และเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนสามารถทำได้จริง ซึ่งเห็นได้จากการจัดกิจกรรมวิ่งตามสถานที่ต่างๆ จะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เช่น งานวิ่งรายการจอมบึงมาราธอน จังหวัดราชบุรี ที่มีผู้เข้าร่วมงานเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี โดยในปี 2558 มีผู้เข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 5,000 คน ส่วนในปี 2559 มีผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 7,000 คน (สหพันธ์กรีฑานานาชาติ, 2558) อีกทั้งการวิ่งมีประโยชน์มากมายต่อสุขภาพ เช่น ป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ ป้องกันโรคเบาหวาน เป็นต้น โดยตลอดระยะเวลา 30 ปี (พ.ศ.2530-2560) ที่ผ่านมามีการจัดการแข่งขันวิ่งมาราธอนในประเทศไทยได้รับการพัฒนา มาโดยตลอด จนในปัจจุบันพบว่ามีการจัดการแข่งขันวิ่งมาราธอนในประเทศไทย รวม 9 ภูมิภาค 77 จังหวัด มีมากกว่า 300 สนามต่อปี (จุฬา เอียวภูเก็ต, 2557) นอกจากนี้ ในอีกแง่มุมหนึ่งการวิ่งมาราธอนสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งดีๆ ในสังคมได้ ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันมีการจัดงานวิ่งเพื่อระดมทุนในการช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ การจัดโครงการก้าวคนละก้าว ครั้งที่ 2 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทุนทรัพย์ในการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ที่ยังขาดแคลนให้กับโรงพยาบาลและเพื่อเป็นกำลังใจแก่บุคลากรทางการแพทย์ (อาทิวราห์ คงมาลัย, สัมภาษณ์) โดยสรุปยอดบริจาคเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 1,380 ล้านบาท ซึ่งโครงการก้าวคนละก้าวนี้ นำวิ่งโดยนักวิ่งชื่อดังของเมืองไทย “นายอาทิวราห์ คงมาลัย” หรือ “ตูน บอดี้สแลม” จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการวิ่งมาราธอนสามารถเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือกันในด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ผู้อ่านพึงจะได้รับจากบทความนี้ จึงถือโอกาสในการรวบรวมข้อมูลเพื่อย้ำเตือนถึงความท้าทายของการวิ่งมาราธอนในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีลำดับดังนี้

1. วิวัฒนาการของการวิ่งมาราธอนในประเทศไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม
3. ผลที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน
4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคมกับการวิ่งมาราธอน
5. การรวมกลุ่มของนักวิ่งมาราธอนก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม

วิวัฒนาการของการวิ่งมาราธอนในประเทศไทย

การวิ่งมาราธอนในประเทศไทย ยุคที่ 1 (พ.ศ.2526-2554)

กระแสความนิยมในด้านการวิ่ง (Thai Running Boom) ในยุคแรก เริ่มต้นมาจากศาสตราจารย์นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ผู้ซึ่งบุกเบิกกระแสการวิ่งและเป็นผู้สร้างตำนานการวิ่งขึ้นในประเทศไทย ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม เคยป่วยเป็นโรคหัวใจ เมื่อครั้งตอนอายุ 40 ปี เนื่องมาจากการใช้ชีวิตที่ไม่ใส่ใจดูแลสุขภาพของตนเอง แต่หลังจากที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ไม่ยอมแพ้ต่อโรคร้ายหันมาฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจของตนเองโดยออกกำลังกายด้วยการวิ่ง ซึ่งสุดท้ายแล้ว ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ได้หายจากโรคหัวใจและกลับมามีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงอีกครั้ง หลังจากนั้นได้เขียนหนังสือ “วิ่งสู่อชีวิตใหม่” ซึ่งเป็นหนังสือที่ถ่ายทอดประสบการณ์ความเจ็บป่วยของตนเอง โดยเขียนขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าและทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้อ่านทั้งหลายตระหนักว่าหน้าที่การดูแลสุขภาพทั้งกายและใจให้เข้มแข็งสมบูรณ์อยู่เสมอเป็นหน้าที่ของเราเอง นอกจากนี้หนังสือวิ่งสู่อชีวิตใหม่ ยังเป็นตำราที่สร้างแรงบันดาลใจให้อีกหลายคนหันมาดูแลสุขภาพด้วยการวิ่ง และเป็นหนังสือที่เปลี่ยนแปลงชีวิตคนมาแล้วจำนวนมาก (อุดมศิลป์ศรีแสงนาม, 2528) ทั้งนี้ ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม เป็นคนไทยคนแรกๆ ที่ริเริ่มจัดงานวิ่งขึ้นในเมืองไทย ในรายการ “วิ่งลอยฟ้าเฉลิมพระเกียรติ The Royal Marathon Bangkok” เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2530 ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์การวิ่งของประเทศไทย เพราะนอกจากเป็นการจัดวิ่งระยะทางไกลระดับมาราธอน คือ 42.195 กิโลเมตร ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกแล้วนั้น ยังมีนักวิ่งทุกประเภทเข้าร่วมงานวิ่งกันอย่างเนืองแน่น โดยรวมจำนวนนักวิ่งทั้งหมดมากกว่า 100,000 คน (วรเทพ มากโกคา, 2559) นอกจากนั้นแล้ว ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ยังเป็นผู้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิ่งเพื่อสุขภาพให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้ง

ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดซึ่งได้บรรยายเรื่องการวิ่งมากกว่า 400 ครั้ง เมื่อไปบรรยายที่ใดก็จะได้รับความสนใจจากผู้ที่มาจับ ฟัง ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้คนหันมาออกกำลังกายดูแลสุขภาพทั้งกายและจิตใจ (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์) ทั้งนี้กล่าว ได้ว่า ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม เป็นผู้ขับเคลื่อนการวิ่งให้ได้รับความนิยมในเมืองไทย จนเป็นที่มาของการตั้งชมรมนักวิ่งขึ้น ในประเทศไทย และที่สำคัญ ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม เป็นผู้ริเริ่มให้เกิดเครือข่ายทางสังคมของนักวิ่งในยุคเริ่มต้น

การวิ่งมาราธอนในประเทศไทย ยุคที่ 2 (พ.ศ.2554-2559)

ในปี พ.ศ.2554 วงการวิ่งในประเทศไทยเริ่มได้รับความนิยมน้อยลง ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงมีความคิดริเริ่มในการจัดตั้งชมรมวิ่ง ให้เป็นรูปธรรมขึ้น โดยใช้วิธีการรวบรวมชมรมวิ่งต่างๆ ประมาณ 100 ชมรม ทั่วประเทศ ร่วมกันพัฒนาและก่อตั้ง “สมาพันธ์ชมรมเดินวิ่งเพื่อสุขภาพไทย” ขึ้นในปี พ.ศ.2554 จากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริม สุขภาพ (สสส.) (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2560) โดยเชิญ ศ.นพ.อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม มาดำรง ตำแหน่งประธาน ซึ่งถือเป็นประธานคนแรกของสมาพันธ์ชมรมเดินวิ่งเพื่อสุขภาพไทย ต่อมาเมื่อเกิดการจัดตั้งขึ้นของสมาพันธ์ฯ จึงก่อให้เกิดภาคีเครือข่ายของนักวิ่งที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นโดยสมาพันธ์ฯ แบ่งออกเป็น 10 เครือข่าย กระจายอยู่ตามภูมิภาค ต่างๆ ของประเทศโดยแต่ละเครือข่ายจะมีผู้ดูแล ตัวแทนผู้ประสานงานหลัก และมีการพบปะปรึกษาหารือ รวมไปถึงแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ให้ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีสมาพันธ์ฯ กลางเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านองค์ความรู้ นอกจากนี้ทาง สมาพันธ์ฯ ได้จัดทำวารสาร Thai Jogging เพื่อใช้เป็นเครื่องมือและสื่อกลางในการสื่อสารให้กับนักวิ่งที่เป็นสมาชิกใหม่และ สมาชิกเก่า รวมไปถึงผู้ที่สนใจ (ทองศักดิ์ ศุภทรัพย์, สัมภาษณ์)

ต่อมาในปี พ.ศ.2555 กระแสการวิ่งในเมืองไทยกลับมาได้รับความสนใจในวงกว้างอีกครั้ง จากกระแสภาพยนตร์เรื่อง “รัก 7 ปี ดี 7 หน” ซึ่งเนื้อเรื่องว่าด้วยความรักและชีวิตของคู่ต่างวัย โดยมีการวิ่งมาราธอนเป็นตัวดำเนินเรื่องระหว่างคนสองคนที่หันมา ออกกำลังกาย เพื่อดูแลสุขภาพและต้องการเอาชนะขีดจำกัดของตัวเอง ซึ่งนอกจากภาพยนตร์เรื่องนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้ หลายคนหันมาออกกำลังกายแล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งยังสะท้อนให้เห็นเสน่ห์ของการของวิ่ง โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เริ่มรู้จักเสน่ห์ของ การวิ่งจากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว หนึ่งในบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์เรื่องนี้คือ นายอาทิตย์วราห์ คงมาลัย หรือตูน บอดี้สแลม ศิลปินที่ต่อมาผันตัวกลายเป็นนักวิ่งที่ทุ่มเทกับการวิ่งและสร้างวินัยให้ตัวเองวิ่งมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ ว่าภาพยนตร์เรื่องรัก 7 ปี ดี 7 หน เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสความนิยมการออกกำลังกายด้วยการวิ่ง หรือ Thai Running Boom ในยุคที่ 2 ของประเทศไทย ประกอบกับในช่วงต้นปี พ.ศ.2559 ได้เกิดกิจกรรม “Bogie99 5K Running Challenge” โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้คนไทยหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพโดยการออกกำลังกาย และระดมทุนบริจาคเพื่อการกุศล กิจกรรมนี้ จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2559 ณ สวนลุมพินี โดยนายทองศักดิ์ ศุภทรัพย์ดารานักแสดง หรือที่นักวิ่งรู้จักกันในนาม “พิ้ง” ได้ชักชวนกลุ่มนักวิ่งมาต่อแถววิ่งเป็นขบวนรถไฟ (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์) เพื่อระดมทุนช่วยเหลือ ชาวไทยภูเขา หลังจากนั้นได้ส่งคำท้าไปถึงบุคคลอีก 9 คน ให้จัดขบวนรถไฟนักวิ่ง วิ่งเป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร พร้อมกับ ร่วมบริจาคเงินเพื่อการกุศล เช่น นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม คุณเจมส์ เรื่องศักดิ์ ลอยชูศักดิ์ นักร้อง และ นักแสดงครูดิน สถาวร จันทร์ผ่องศรี อดีตนักวิ่งทีมชาติไทยและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิ่งของเมืองไทยนายอิทธิพล สมุทรทอง ผู้ก่อตั้ง 42.195K. Club เราจะไปมาราธอนด้วยกัน อาจารย์ณรงค์ เทียมเมฆ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิ่ง และ นายกฤษดา เรืองอารีย์รัชต์ ผู้อำนวยการไทยพีบีเอส เป็นต้น โดยท้ายที่สุดแล้วกิจกรรม Bogie 99 ได้รับความสนใจเป็น วงกว้างและเกิดขึ้นในหลายจังหวัด มีการรวมกลุ่มกันวิ่งเป็นขบวนรถไฟพร้อมทั้งร่วมบริจาคเงินเพื่อการกุศล และยังมีผู้ที่รัก การออกกำลังกายร่วมกิจกรรมการกุศลจัดวิ่งรอบหมู่บ้าน สวนสาธารณะ พร้อมกับบันทึกภาพและวิดีโอมาแลกเปลี่ยนกันชม อย่างคึกคักซึ่งถือเป็น Thai Running Boom ยุคที่ 2 ของประเทศไทย

การวิ่งมาราธอนในประเทศไทย ยุคที่ 3 (พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน)

ในปี พ.ศ.2559 กระแสการวิ่งในประเทศไทยนับได้ว่าได้รับความนิยมอย่างมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากสถิติผู้ออกกำลังกาย ด้วยการวิ่งในประเทศไทย จากเดิมในปี พ.ศ.2554 มีจำนวนนักวิ่งในประเทศไทย 5.5 ล้านคน ต่อมาในปี พ.ศ.2559 จำนวน นักวิ่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 11.96 ล้านคน โดยแบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 7.4 ล้านคน และเป็นเพศชาย 4.56 ล้านคน หากจำแนกตามวัย พบว่า วัยทำงานมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 6.88 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือวัยสูงอายุ

จำนวน 2.49 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.8 วัยรุ่น จำนวน 1.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 และวัยเด็ก จำนวนประมาณ 7 แสนคน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ซึ่งหากเปรียบเทียบผู้ที่ออกกำลังกายด้วยการวิ่งที่อาศัยอยู่ในเมืองกับชนบท พบว่า นักวิ่งในเมืองมีจำนวน 8.08 ล้านคน ร้อยละ 67.6 และอาศัยในชนบทจำนวน 3.88 ล้านคน ร้อยละ 32.4 ตามแผนภาพที่ 1 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยหันมาใส่ใจในการออกกำลังกายด้วยการวิ่งกันมากขึ้น ประกอบกับในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการจัดงานวิ่งในทุกสัปดาห์ ทั้งลักษณะงานเล็กและงานใหญ่ระดับประเทศที่มีแบรนด์ใหญ่เป็นผู้สนับสนุน โดยในแง่ของการตลาดงานวิ่งกลายเป็นหนึ่งในวิธีประชาสัมพันธ์แบรนด์ หลายภาคธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับวงการวิ่งมาก่อนก็เลือกที่จะจัดงานวิ่ง เพื่อให้แบรนด์ได้ใกล้ชิดลูกค้าหรือว่าที่ลูกค้ามากยิ่งขึ้น อาทิ Together Run ของเครือ The Mall Group, Samsung Galaxy 10K หรือ A Day Human Run เป็นต้น ในด้านระบบการจัดการงานวิ่งก็พัฒนาดีกว่าในอดีต งานวิ่งเริ่มมีการสร้างแนวคิดที่สร้างสรรค์ นำการตลาดมาสร้างจุดขาย ซึ่งหากเป็นในอดีตงานวิ่งก็ใช้แค่พื้นที่ระดับบางส่วนหรือไม่ก็สวนสาธารณะ การจัดรูปแบบงานไม่ได้จริงจังเท่ากับปัจจุบันที่มีการจัดงานอย่างเป็นระบบและสร้างความรู้สึกร่วมกันให้ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกว่าเป็น “นักกีฬา” อย่างแท้จริง โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้กระแสการวิ่งยิ่งได้รับความนิยมเป็นทวีคูณ (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์)

แผนภาพที่ 1 สถิติผู้ออกกำลังกายด้วยการวิ่งในประเทศไทย ปี พ.ศ.2559
(สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

อีกหนึ่งสิ่งที่กระตุ้นให้กระแสวิ่งเติบโตก็คือ โลกออนไลน์ (Social Media Network) ในวงการวิ่งโลกออนไลน์คือ ช่องทางที่ช่วยกระจายข่าวสารและสร้างให้วงการเติบโตเป็นกลุ่มก้อน หากเป็นในอดีตการประชาสัมพันธ์งานวิ่งสักงานคงหนีไม่พ้นการโฆษณาเป็นกลุ่มในวงจำกัด แต่เมื่อมีสื่อออนไลน์ เช่น Facebook การกระจายข่าว การสร้างเพจเพื่อรวมกลุ่มกันอย่างอิสระทำได้ง่ายมากขึ้นรวมไปถึงในระดับปัจเจกชน ช่องทางออนไลน์กลายเป็นพื้นที่แสดงกิจกรรมหรือสถิติการวิ่งของตัวเองให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย ซึ่งได้กลายเป็นแรงบันดาลใจหรือเป็นแรงกระตุ้นให้เพื่อนในสังคมออนไลน์ของเราออกวิ่งอย่างไม่รู้ตัวส่งผลให้วงการวิ่งค่อยๆ เติบโตขึ้นไปด้วยเช่นกันต่อมาในช่วงปลายปี พ.ศ.2559 ได้เกิดโครงการก้าวคนละก้าว เพื่อโรงพยาบาลบางสะพาน โดยนักวิ่งชื่อดังของเมืองไทย นายอาทิตย์ วุฒิบงษ์ หรือ ตูน บอดี้สแลม ซึ่งทำการระดมทุนด้วยการวิ่งระยะไกล เริ่มต้นจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ถึงโรงพยาบาลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์รวมระยะทางทั้งสิ้นกว่า 400 กิโลเมตร เพื่อระดมทุนช่วยเหลือโรงพยาบาลบางสะพานในการซื้อเครื่องมือแพทย์ที่ขาดแคลน และสามารถระดมทุนจากคนไทยทั่วประเทศได้จำนวน 85 ล้านบาท

หลังจากนั้นปลายปี พ.ศ.2560 คุณ บอดี้สแลม ได้นำข้อมูลที่ได้จากกิจกรรม “ก้าวคนละก้าวเพื่อโรงพยาบาลบางสะพาน” มาวิเคราะห์และพบว่าหนึ่งในข้อมูลที่น่าสนใจคือการระดมทุนช่วยเหลือแก่ “โรงพยาบาลศูนย์” ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ตามจุดยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ ซึ่งต้องรับหน้าที่เป็น “ศูนย์กลางการรักษาให้จังหวัดใกล้เคียง” ในการส่งผู้ป่วยการรักษาที่ซับซ้อนมาให้ ซึ่งคุณเชื่อว่าการระดมทุนเพื่อมอบให้กับโรงพยาบาลศูนย์ต่างๆ ทั่วประเทศจะเป็นวิธีการบริจาคที่สามารถกระจายความช่วยเหลือได้กว้างที่สุด จึงได้จัดโครงการก้าวคนละก้าว ครั้งที่ 2 เพื่อระดมทุนซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ให้ 11 โรงพยาบาลศูนย์โดยเริ่มวิ่งจากอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไปสิ้นสุดที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวมระยะทาง 2,191 กิโลเมตร โดยหลังจากเสร็จสิ้นโครงการก้าวคนละก้าว ครั้งที่ 2 สรุปยอดบริจาคเงินทั้งสิ้นประมาณ 1,380 ล้านบาท (อาทิวราห์ คงมาลัย, สัมภาษณ์) ทั้งนี้โครงการก้าวคนละก้าวของคุณ บอดี้สแลม ได้สร้างปรากฏการณ์รวมน้ำใจคนไทยไว้มากที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ สิ่งที่สังคมได้รับนอกเหนือจากเงินช่วยเหลือโรงพยาบาล คือตัวอย่างในการทำมาความดี การเสียสละ และช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้คนไทยหันมาออกกำลังกายด้วยการวิ่งจนเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมไปทั่วประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิด Thai Running Boom ในยุคที่ 3

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม

มนุษย์ในฐานะปัจเจกไม่สามารถดำรงอยู่ได้เพียงลำพัง ส่งผลให้มนุษย์ต้องหันมาอยู่รวมกันในลักษณะสังคม การดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอดทำให้เกิดการแสวงหากลุ่ม เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อใดที่เดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือต่างฝ่ายก็จะเข้ามาดูแลซึ่งกันและกัน ปรากฏการณ์เช่นนี้มีมาอย่างยาวนานและดำรงอยู่ในทุกสังคม หรือ ที่เรียกกันว่า “เครือข่ายทางสังคม” ซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล กลุ่ม องค์กร ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน มีการประสานความร่วมมือกัน และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อเสริมสร้างพลัง และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ภายใต้การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อันหนึ่งอันเดียวกัน (พระดาวเหนือ บุตรสีทา, 2557) ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยได้จำแนกเครือข่ายทางสังคมไว้หลายประเภท สรุปได้ดังนี้

เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน), 2547) โดยเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากประเด็นปัญหาและความสนใจของผู้ที่ทำงานในกิจกรรมนั้นๆ แล้วหาแนวร่วมและพัฒนาเครือข่ายขึ้นมา ดังนั้น กิจกรรมความสัมพันธ์ของเครือข่ายจึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของหลายๆ ฝ่ายที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นและใช้ความเป็นเครือข่าวนั้น เป็นเครื่องมือในการพัฒนากิจกรรม ทั้งนี้กิจกรรมการทำงานของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (นฤมล นิราทร, 2543) ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการทำงานแบบแนวราบ เพราะเกิดจากความสนใจในประเด็นเดียวกันของบุคคล กลุ่มองค์กร ในขณะที่ความสัมพันธ์มีทั้งแนวตั้งและแนวราบ แต่โดยส่วนใหญ่เป็นแนวราบ

เครือข่ายทางสังคมแบบจำกัดขอบเขต (Socio-centric network) เป็นเครือข่ายที่เรียกว่า “เครือข่ายในกล่อง” (Network in a box) เครือข่ายประเภทนี้ได้แก่การเชื่อมโยงของเพื่อนในชั้นเรียนการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารองค์กรหรือระหว่างบุคลากรในองค์กรซึ่งเครือข่ายเหล่านี้เป็นเครือข่ายระบบปิดโดยด้านวิชาการสามารถศึกษาโครงสร้างของเครือข่ายได้อย่างชัดเจน

เครือข่ายแบบระบบเปิด (Open-system network) เครือข่ายแบบระบบเปิดเป็นเครือข่ายที่มีขอบเขตไม่ชัดเจนเช่นเครือข่ายชนชั้นนำในสังคมไทยหรือการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรหรือห่วงโซ่ของอิทธิพลในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายหรือการนำวิธีการแบบใหม่มาใช้ในองค์กรหรือการบริหารประเทศเครือข่ายประเภทนี้เป็นเครือข่ายที่น่าสนใจที่สุดแต่การศึกษาก็ทำได้ยากที่สุดเช่นเดียวกัน (พิชาย รัตนดิถ ก ภูเก็ต, 2552)

ดังนั้น การจำแนกเครือข่ายทางสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการชี้ให้เห็นความแตกต่างของการจัดแบ่งเครือข่ายตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งอาจแบ่งลักษณะและประเภทของเครือข่ายโดยนัยอื่นๆ ได้อีก อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะจัดลักษณะประเภทของเครือข่ายในรูปแบบใด กิจกรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่า เพราะการที่จะเป็นเครือข่ายและรักษาความเป็นเครือข่ายให้ยั่งยืนนั้น จะต้องมีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเครือข่าย

ในแต่ละประเภทรันนั้นจะต้องมีกระบวนการทำงานของเครือข่าย ซึ่งสิ่งที่ได้รับนอกเหนือจากผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งเครือข่ายทางสังคมจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยผลที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง ดังนี้

ด้านสังคม ก่อให้เกิดผลในด้านการเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้บุคคลและองค์การได้มีการปรับตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และแนวร่วมใหม่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งก่อให้เกิดเวทีกลางในการประสานงานร่วมกัน กล่าวคือ เครือข่ายทางสังคมเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการประสานความเข้าใจระหว่างกันในด้านต่างๆ ทั้งด้านวัตถุประสงค์ ด้านขอบข่าย ด้านแผนการทำงาน ด้านวิธีการทำงาน ตลอดจนแนวทางปฏิบัติให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจอันจะส่งผลให้เกิดความช่วยเหลือกันในสังคม (พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน), 2547) โดยท้ายที่สุดนี้เครือข่ายทางสังคมอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดภาคประชาสังคมขึ้นได้ และก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง เมื่อเครือข่ายมีกระบวนการทำงานที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาของเครือข่ายได้แล้ว เครือข่ายและสมาชิกในเครือข่ายก็สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ โดยในการพึ่งพาตนเองนั้น เป็นทั้งการพึ่งพาในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง

ด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เครือข่ายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ นั้น มักจะเป็นเครือข่ายในเชิงพื้นที่ที่ภาคประชาชนได้ร่วมกันก่อตัวขึ้น โดยมองเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่า ลุ่มน้ำ ซึ่งหากไม่มีการรวมกลุ่มกัน กระบวนการดังกล่าวอาจไม่เกิดขึ้น สุดท้ายก็กลายเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข ดังนั้น การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายจึงถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของเครือข่ายในการที่จะร่วมกันพัฒนาและจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นนี้มีพลังการขับเคลื่อนในหลายๆ พื้นที่ เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เป็นต้น ทั้งนี้หากมีการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมก็จะนำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเครือข่ายและท้องถิ่นนั้นๆ อีกด้วย

ด้านการเมืองการปกครอง กล่าวคือ การเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา โดยกลุ่มเครือข่ายจำนวนไม่น้อยที่พยายามผลักดันในการแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มองค์กรของตน แต่ส่วนหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัญหาที่ประสบอยู่นั้นเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอื่น หรือเป็นปัญหาอื่นๆ การรวมกลุ่มและการประสานงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็น และความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (พระดาเวหนือ บุตรสีทา, 2557) อีกทั้งทำให้เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย โดยเครือข่ายสามารถที่จะเป็นผู้ปลุกกระแสบางเรื่อง เพื่อปลุกให้สังคมเกิดความตื่นตัวในเรื่องนั้นๆ และอาจรวมถึงการขยายผลออกไปในวงกว้างขึ้นได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความกว้างและความเข้มแข็งของเครือข่าย รวมไปถึงความสามารถของเครือข่ายในการครอบคลุมกลุ่มคนหลักๆ ของสังคม ความต่อเนื่องของกิจกรรม และความเป็นเอกภาพในการร่วมมือ ซึ่งปัจจุบันประเด็นปัญหาสาธารณะจำนวนไม่น้อยที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปสู่ข้อยุติด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย

การรวมกลุ่มของนักวิ่งมาราธอน ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม

เนื่องจากการจัดงานวิ่งมาราธอนในแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดการพบปะพูดคุยการสร้างสัมพันธ์ภาพกันระหว่างนักวิ่ง ท้ายที่สุดจึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน โดยสาเหตุของการรวมกลุ่มของนักวิ่งมาราธอน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) ความสนใจในประเด็นเดียวกันหรือมีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ การรักและชื่นชอบด้านการวิ่งเพื่อส่งเสริมให้ตนเองมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีจิตใจที่สมบูรณ์ รวมไปถึงได้พบเจอเพื่อนนักวิ่งทั้งคนเก่าและคนใหม่ (รัฐ จิโรจน์วณิชชากร, สัมภาษณ์)
- 2) ความต้องการแบ่งปันและส่งต่อสิ่งดีๆ ให้กับผู้อื่น เนื่องจากมองว่าการส่งต่อเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวให้กับคนในสังคม โดยหากสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการให้และการแบ่งปัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยมีบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน รวมถึงสังคมไทยจะมีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น (ทงศักดิ์ ศุภทรัพย์, สัมภาษณ์)

3) การได้รับการเชิญชวนจากเพื่อนหรือคนรอบข้างให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน โดยสมาชิกแต่ละคนมีความเต็มใจที่จะมารวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งไม่ได้มีการบังคับแต่อย่างใด บางคนมารวมกลุ่มเป็นเครือข่ายด้วยความชอบส่วนตัว แต่บางคนมารวมกลุ่มโดยการชักชวนจากเพื่อน ญาติพี่น้องหรือสมาชิกในกลุ่ม (พฤษภา เลิศสุกิตติพิงศา, สัมภาษณ์)

การรวมกลุ่มกันได้ออกให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนขึ้น ซึ่งจัดอยู่ในประเภทเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ที่ใช้ประเด็นกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งในการรวมกลุ่มเกิดจากความสนใจในประเด็นเดียวกัน คือ ความสนใจในด้านการวิ่ง ซึ่งภายหลังได้หาแนวร่วมและร่วมกันพัฒนาเครือข่าย ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ การซ้อมวิ่ง การจัดงานวิ่งเพื่อการกุศล รวมไปถึงการทำกิจกรรมเพื่อสังคมผ่านการวิ่งในด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายมีทั้งในรูปแบบแนวตั้งและแนวนราบ แต่โดยส่วนใหญ่จะเน้นความสัมพันธ์ในรูปแบบแนวนราบที่ไม่เป็นทางการ เพราะกลุ่มนักวิ่งมาราธอนเป็นผู้ที่รักอิสระ มีลักษณะนิสัยเอื้ออาทร มีความเป็นกันเอง ส่งผลให้สมาชิกในเครือข่ายอยู่กันแบบพี่น้อง ถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่เน้นการบังคับกัน เน้นความเท่าเทียม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ให้กันอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ลักษณะการดำเนินงานของสมาชิกในเครือข่าย โดยส่วนใหญ่เน้นการทำงานแนวนราบในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เน้นการทำงานด้วยจิตอาสาตามความถนัดของสมาชิก โดยทำงานร่วมกันบนพื้นฐานการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน มากกว่าการทำงานแบบสายการบังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อรักษาบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดี (สมิตดา สังขะโพธิ์, สัมภาษณ์)

ผลที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน

ผลที่เกิดจากเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านสังคม พบว่า การวิ่งก่อให้เกิดการสร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างนักวิ่งด้วยกันเอง ทั้งนักวิ่งหน้าเก่าและนักวิ่งหน้าใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากการวิ่งเป็นการออกกำลังกายที่ช่วยส่งเสริมให้มีสุขภาพที่แข็งแรง จึงทำให้บางคนหันมาออกกำลังกายด้วยการวิ่ง และตระหนักถึงการดูแลสุขภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์) อีกทั้งการวิ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับสังคมไทย อาทิ การเสียสละ การให้และการแบ่งปัน เป็นต้น โดยปัจจุบันมีการจัดงานวิ่งการกุศลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนที่ขาดโอกาส รวมถึงใช้การวิ่งเป็นสื่อกลาง เพื่อระดมทุนในการช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ เช่น การจัดโครงการก้าวคนละก้าว เพื่อระดมทุนทรัพย์ในการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ที่ยังขาดแคลนให้กับโรงพยาบาล และเพื่อเป็นกำลังใจให้กับบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจให้คนไทยหันมาดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย (อาทิวราห์ คงมาลัย, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การวิ่งเปรียบเสมือนเวทีกลางในการประสานงานร่วมกัน โดยใช้การจัดกิจกรรมเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการประสานความเข้าใจระหว่างกันในด้านต่างๆ อันจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนรู้นี้จะช่วยให้บุคคลและองค์กรได้มีการปรับตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ และแนวร่วมใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม ซึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การจัดงานวิ่งเทรล CompressportUTN100 ณ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งหลังจากเสร็จกิจกรรมงานวิ่ง ผู้จัดได้รวบรวมเงินไปบริจาคให้กับพื้นที่และได้นำเงินส่วนหนึ่งไปสร้างสนามเด็กเล่นให้กับโรงพยาบาลบ่อเกลือ จังหวัดน่าน อีกทั้งมีการแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่อำเภอปัว จังหวัดน่าน รวมถึงมีการนำสิ่งของไปบริจาคให้กับคนในชุมชน โดยกิจกรรมเหล่านี้เป็นความต้องการของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้จัดงานที่ประสงค์คืนกำไรสู่สังคม (สุวิทย์ จันทวงศ์, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ การวิ่งก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในสังคม โดยผลสัมฤทธิ์จากโครงการก้าวคนละก้าวเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ด้วยการระดมทุนจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์มอบให้กับโรงพยาบาล ซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดพลังน้ำใจ ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชนทั่วทั้งประเทศ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน ส่งเสริมให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ กระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอย โดยจากการรวบรวมสถิติการจัดงานวิ่งทั่วประเทศ ซึ่งได้รวบรวมการแข่งขันวิ่งทุกระดับ พบว่า ปี พ.ศ.2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 696 รายการ เฉลี่ยเดือนละ 58 รายการ หรือสัปดาห์ละ 13 รายการ เพิ่มขึ้นถึง 225 รายการจากปี พ.ศ.2559 ที่มีการจัดแข่งขัน 471 รายการ (BLT Bangkok, 2017) ทั้งนี้หากพิจารณาในด้านงบประมาณการจัดงานวิ่งพบว่า งบประมาณขั้นต่ำในการจัดงานวิ่งระยะมินิมาราธอน ประมาณ 800,000 ล้านบาท/ครั้ง ส่วนระยะฮาล์ฟมาราธอน ประมาณ 2,000,000 ล้านบาท/ครั้ง และระยะมาราธอน ประมาณ 5,000,000 ล้านบาท/ครั้ง โดยในปี พ.ศ.2560 มีเงินสะพัดไม่ต่ำกว่า 560-3,500 ล้านบาท ซึ่งงบประมาณในการจัดแข่งขันก็จะนำไปใช้จ่ายในส่วนต่างๆ ทั้งเสียประกอบการแข่งขัน เหยี่ยุที่ระลึก ของรางวัล ค่าน้ำดื่ม ค่าอาหาร อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กรรมการ ไปจนถึงพนักงานทำความสะอาด ซึ่งต้องใช้เจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ภายในประเทศได้อย่างมหาศาล และกลับคืนมาเป็นภาษีให้ภาครัฐในเกือบทุกด้าน (รัฐ จิโรจน์วณิชชากร, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนช่วยส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเมื่อมีการจัดงานวิ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้ในพื้นที่หรือชุมชนนั้นๆ เช่น การจัดงานวิ่งเทรล CompressportUTN100 ณ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ชาวบ้านนำสินค้าออกมาจำหน่าย ซึ่งเป็นการสร้างอาชีพและทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงเหรียญรางวัลที่ใช้แจกเป็นของที่ระลึกในงาน จัดทำโดยใช้ผ้าทอที่ผลิตโดยชาวบ้าน และมีการจัดให้นักวิ่งพักโฮมสเตย์ของชาวบ้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน (สุวิทย์ จันทวงศ์, สัมภาษณ์)

ด้านการเมือง พบว่า การรวมกลุ่มเครือข่ายช่วยเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรอง ส่งผลให้ในการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายอื่นหรือหน่วยงานอื่นสามารถทำได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนยังสามารถผลักดันให้เกิดนโยบายขึ้นได้ เพราะสามารถที่จะปลุกกระแสให้สังคมเกิดความตื่นตัวในเรื่องสุขภาพ ตามที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้จัดการประชุมนานาชาติ ISPAH เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายจนท้ายที่สุดได้นำไปสู่การเสนอแนวทางให้กับคณะรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เล็งเห็นถึงประโยชน์จากการออกกำลังกาย จึงได้มีนโยบายส่งเสริมการออกกำลังกายทุกบ่ายวันพุธขึ้น โดยให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม นำนโยบายดังกล่าวไปถือปฏิบัติซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นพลังของเครือข่ายในการร่วมผลักดันประเด็นเชิงนโยบาย เพราะประเด็นปัญหาบางประการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ดังนั้นต้องอาศัยการเชื่อมประสานกับเครือข่ายและภาคอื่นๆ ที่จะทำให้เครือข่ายมีอำนาจในการต่อรองที่สูงขึ้น สุดท้ายจึงนำไปสู่กระบวนการผลักดันในเชิงนโยบายได้ (ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์) นอกจากนี้หากพิจารณาถึงปรากฏการณ์โครงการก้าวคนละก้าวพบว่า เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอนส่งผลเกิดบรรยากาศของความสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในสังคม รวมถึงทุกภาคส่วนและทุกฝ่ายทางการเมือง ซึ่งให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการโดยไม่แบ่งฝ่ายกัน อันนำมาสู่ความปรองดองและหยุดความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงนี้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การวิ่งผ่านจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่ภาคใต้จนถึงภาคเหนือของประเทศไทย ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากประชาชนคนไทยทุกพื้นที่ โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงปัญหาเรื่องความสงบในพื้นที่แต่โครงการก้าวคนละก้าวได้สร้างรอยยิ้มและความสามัคคีให้คนไทยในพื้นที่ดังกล่าว โดยการวิ่งของ คุณ บอดี้สแลม ทำให้เห็นรอยยิ้มที่แสดงออกถึงความสุขอย่างแท้จริงของชาวบ้านในพื้นที่ที่ออกมาให้กำลังใจและร่วมสมทบเงินเข้าโครงการ ทำให้เห็นบรรยากาศของการที่พี่น้องประชาชนต่างพากันออกมาบริจาคเงินและส่งกำลังใจ โดยไม่ได้มีการแบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ และศาสนา ดังนั้นในการวิ่งครั้งนี้จึงไม่ใช่การวิ่งเพื่อระดมทุนช่วยเหลือโรงพยาบาลเพียงอย่างเดียว แต่ยังช่วยสร้างรอยยิ้ม ความสามัคคีให้กับคนไทย และที่สำคัญได้สร้างความปรองดองหรือแม้กระทั่งลดความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้สังคมไทยมีบรรยากาศความสุขแบบที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ (อาทิวราห์ คงมาลัย, สัมภาษณ์)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคมกับการวิงมาราธอน

เครือข่ายทางสังคมคือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล กลุ่ม องค์กร ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน มีการประสานความร่วมมือกัน และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อเสริมสร้างพลังและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยอยู่ภายใต้การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อันหนึ่งอันเดียวกันโดยจากการศึกษาเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มนักวิ่งมาราธอน พบว่าจัดอยู่ในประเภทเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ที่ใช้ประเด็นกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งในการรวมกลุ่มเกิดจากความสนใจในประเด็นเดียวกัน คือ ความสนใจในด้านการวิ่ง ซึ่งภายหลังได้หาแนวร่วมและร่วมกันพัฒนาเครือข่าย ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ การซ้อมวิ่ง การจัดงานวิ่งเพื่อการกุศล รวมไปถึงการทำกิจกรรมเพื่อสังคมผ่านการวิ่งโดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการสร้างโอกาสและการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำที่สุดแล้วก่อให้เกิดผลในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน), 2547)

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคมพบว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และกิจกรรม รวมไปถึงบริบทและสภาพแวดล้อมของเครือข่ายนั้นด้วย ทั้งนี้สมาชิกในเครือข่ายเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งการเข้าถึงถึงสภาพที่แท้จริงของเครือข่ายจะช่วยให้สามารถมองเห็นกระบวนการทำงานของเครือข่ายที่มีตั้งแต่จุดเล็กๆ ในระดับจุลภาค ไปจนถึงการประสานเชื่อมโยงในระดับมหภาครวมถึงจากการทำงานที่เฉพาะกิจไปสู่การทำงานที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะยุทธศาสตร์แห่งความเป็นเครือข่าวนั้นมีความสอดคล้องกับบริบทแห่งชีวิตที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดให้แก้กันและกันและการเพิ่มศักยภาพของตนเองและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อรักษาความเป็นเครือข่ายให้เกิดความยั่งยืน

บทสรุป

การสร้างเครือข่ายทางสังคมในปัจจุบันเกิดขึ้นได้หลากหลายวิธี ซึ่งการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านการวิงมาราธอนถือได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากการวิงมาราธอนเป็นกีฬาที่สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ทั้งในด้านสุขภาพ พลานามัย และด้านจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเครือข่ายนักวิ่งมาราธอน คือ โครงการก้าวคนละก้าวที่สามารถระดมทุนช่วยเหลือสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เครือข่ายทางสังคมเปรียบเสมือนดาข่ายที่ร้อยรัดเชื่อมโยงบุคคล กลุ่ม และองค์กรเข้าด้วยกัน ซึ่งในปัจจุบันเครือข่ายทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการทำงานของมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ส่งผลทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น หรือที่เรียกกันว่า “โลกยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งเป็นยุคที่เต็มไปด้วยข้อมูลและการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้เมื่อมีการเกิดขึ้นของเครือข่ายทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายประเภทใดก็ตาม สิ่งที่ได้รับนอกเหนือจากผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งเครือข่ายทางสังคมจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา เกิดการพึ่งพาตนเอง รวมไปถึงเกิดอำนาจหรือพลังในการต่อรอง ซึ่งทำที่สุดแล้วเครือข่ายทางสังคมอาจก่อให้เกิดกระบวนการผลักดันในเชิงนโยบายที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จุฬา เอี้ยวภูเก็ต. (2557). *การประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น เพื่อศึกษาปัจจัยความพึงพอใจต่อการจัดการแข่งขันวิ่งมาราธอน*. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ณรงค์ เทียมเมฆ, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2560.
- ทงศักดิ์ ศุภทรัพย์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม พ.ศ.2560.
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์. (2558). *การปฏิรูปกีฬาไทย. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*, 1-5.
- พระดาวเหนือ บุตรสีทา. (2557). *การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพบธรรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย*. คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอู่่น). (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- พฤทธิ เลิศสุกิตติพงศา, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม พ.ศ.2560.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ*. นนทบุรี : ธิงค์ บีคอนด์ บุ๊คส์ จำกัด.
- รัฐ จิโรจน์วณิชชากร, สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2560.
- วเทพ มากโสภา. (2559). *วิ่งลอยฟ้า*. (25 ตุลาคม 2560) สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/766636>.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). *สถิติผู้ออกกำลังกายด้วยการวิ่งในประเทศไทย ปี 2559*. (10 ธันวาคม 2560) สืบค้นจาก <http://www.newsletter.ipsr.mahidol.ac.th>.
- สหพันธ์กรีฑานานาชาติ. (2558). *สถิติผู้เข้าร่วมที่ผ่านมา*. (20 ตุลาคม 2560) สืบค้นจาก <https://bit.ly/2xbSA3m>.
- สมิตดา สังขะโพธิ์, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม พ.ศ.2560.
- สุวิทย์ จันทวงศ์, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม พ.ศ.2560.
- อาทิวราห์ คงมาลัย, สัมภาษณ์ 5 เมษายน พ.ศ.2561.
- อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม. (2528). *วิ่งสู่วิถีชีวิตใหม่ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : อากเนย์ประกันภัย.
- BLT Bangkok. (2017). *Marathon Now a Big Trend among Thai*. Retrieved from <https://bit.ly/2HaBmbm>.